

Toolkit

Jouw wijk zonder gas

In deze toolkit vind je tips en gereedschappen voor het organiseren van een wijkgroep waarmee je kunt werken aan de stap van gas naar duurzame warmte in jouw wijk. Het stappenplan bevat een overzicht van de acties die je kunt ondernemen om in jouw wijk de bal aan het rollen te krijgen. In de andere hoofdstukken vind je tips en de praktische uitwerking van elke stap.

Toolkit - Jouw wijk zonder gas

Een gasvrije wijk heb je niet van de ene op de andere dag. Het betrekken van je buurtgenoten en de gemeente is de eerste stap om tot een plan voor een gasvrije wijk te komen. In dit stappenplan zetten we op een rij wat je kunt doen om de bal aan het rollen te krijgen.

Stappenplan

1 Verzamel een groepje enthousiastelingen

Met een paar mensen samen ben je al een buurtgroep. Je kent vast wel een paar burens die mee willen doen. Misschien is er een al buurtinitiatief bezig met duurzame energie? Meer enthousiastelingen kun je zeker vinden via de wijk- of de speeltuinvereniging of via het buurthuis.

 2-4 weken

[zie hoofdstuk 1](#)

2 Informeer naar de plannen voor de wijk

Veel gemeenten denken al na over plannen om gas te vervangen door duurzame warmtesystemen. Bij de gemeente kun je navragen wat de gemeente doet, zodat je daar rekening mee kunt houden. Ook kun je bij woningbouwcorporaties navragen welke renovaties gepland staan.

 enkele uren

 2-4 weken

[zie hoofdstuk 2](#)

3 Bedenk een strategie

Iedere wijk en iedere gemeente is anders. Is het een wijk met koop- of met huurhuizen? Zijn de wijkbewoners geïnteresseerd in 'het milieu'? Is de gemeente al actief? Denk met je buurtgroep na over de makkelijkste manier om mensen en instanties in beweging te krijgen. Samen kies je een strategie en bepaal je de volgende stappen.

 een avond

[zie hoofdstuk 5, 6 en 7](#)

4 Maak je initiatief bekend en betrek mensen

Hoe meer mensen, hoe meer draagvlak en hoe meer invloed. Betrek ook de rest van de wijk bij jouw activiteiten. Je kunt op vele manieren zichtbaar en bereikbaar zijn voor je burens.

 enkele middagen

 2-4 weken

[zie hoofdstuk 1 en 3](#)

5 Organiseer een buurtavond

Breng alle belangrijke partijen samen. Ga met buurtgenoten en de belangrijke organisaties in gesprek. Zo kom je tot een gezamenlijk plan dat echt kans van slagen heeft.

 enkele avonden

 4-5 weken

[zie hfdst 4 + bijlage A/B/C](#)

6 Plan activiteiten en hou druk op instanties

Een buurtavond is meestal niet gelijk genoeg om tot een plan te komen dat door de gemeente wordt opgepakt. Smeed daarom met je buurtgroep een tof plan om druk op de gemeente, de netbeheerder en de woningbouwcorporaties te houden.

 enkele mid. en avond.

 2-6 maanden

[zie hoofdstuk 3](#)

7 Blijf zichtbaar in de buurt en deel je successen

Nu je in gesprek bent met de gemeente en/of woningcorporatie, kom je stap voor stap dichterbij je gasvrije wijk. Deze successen, hoe klein ook, zijn vast interessant voor de wijkkrant! Vier je overwinningen en blijf zichtbaar. Zo hou je je buurtgroep en de rest van je buurt betrokken.

 af en toe een uurtje

 12 maanden

[zie hoofdstuk 3](#)

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	blz. 4
Hoe organiseer je steun voor 'Wonen zonder gas'?	
Hoofdstuk 2	blz. 5
Jouw wijk zonder gas, bij wie moet je zijn?	
Hoofdstuk 3	blz. 7
Jouw wijk zonder gas, hoe krijg je aandacht?	
Hoofdstuk 4	blz. 8
Hoe organiseer je een buurtavond?	
Hoofdstuk 5	blz. 10
Wonen zonder gas, hoe werkt dat?	
Hoofdstuk 6	blz. 13
Wonen zonder gas, hoe betaal je dat?	

Hoofdstuk 1

Hoe organiseer je steun voor 'Wonen zonder gas'?

5 tips om steun te krijgen

Tip 1. Ga koffie drinken met sleutelfiguren uit jouw wijk: de dragende krachten achter de buurtvereniging, het buurthuis, de huurdersvereniging, de sportclub. Vraag wat ze vinden van 'Wonen zonder gas' en breng in kaart wat de stemming in de buurt is. Vraag of zij mensen kennen die mee kunnen helpen. En of ze andere sleutelfiguren kennen met wie je zou moeten spreken. Vorm een team met een aantal mensen, zodat je samen kunt werken aan draagvlak in de wijk.

Tip 2. Een goed team bestaat uit minstens 4 mensen die elkaar kunnen aanvullen en goed kunnen samenwerken. Wees niet bang om echte inzet te vragen van je teamgenoten, verdeel het werk en maak het gezellig.

Tip 3. Zet een campagne op die aansluit bij wat er al leeft. Ga uit van het voordeel dat bewoners hebben van wonen zonder gas: grip op je energierekening en een comfortabeler huis. Heeft de woningbouwcorporatie al renovatieplannen waar je op in kunt haken of juist tegen verzetten? Luister goed en ga uit van de kracht van je wijk.

Tip 4. Welke macht en middelen hebben buurtbewoners om de gemeente en woningbouwcorporaties in beweging te zetten? Je kunt als bewoners inspreken tijdens de gemeenteraadvergadering. Als huurder heb je inspraak in het beleid van je corporatie via de huurdersvereniging. Als kopers kun je bijvoorbeeld gezamenlijk vloerisolatie. Samen ben je sterker dan je denkt. Zie ook www.woonbond.nl/energie-besparen

Tip 5. Je wijk helemaal van het gas af krijgen kan jaren werk zijn, dus het belangrijk om de moed er in te houden. Dat doe je door duidelijke tussenstappen te bepalen. Bijvoorbeeld een toezegging van de wethouder, een succesvolle buurtbijeenkomst, het eerste huis dat afgekoppeld wordt van gas, etc. En belangrijk: vier je (mini-)successen met je team.

Meer tips voor het betrekken van je buurtgenoten vind je hier: www.veranderfabriek.org/toolbox/doen/achterban-mobiliseren/organizing

Hoofdstuk 2

Jouw wijk zonder gas, bij wie moet je zijn?

De stap van gas naar duurzame verwarming vergt forse investeringen en enige politieke moed. Veel Nederlanders zijn gehecht aan hun gasfornuis en hr-ketel. Gelukkig zijn er een aantal invloedrijke organisaties die al werken aan de omschakeling naar duurzame verwarming.

Het is afhankelijk van je wijk en gemeente welke organisaties betrokken zijn. Veel gemeenten denken al na over plannen om gas te vervangen, en woningcorporaties plannen renovaties ver vooruit. Zij kunnen je helpen of soms moet je hen juist overtuigen om te komen tot jouw gasvrije wijk. Met jouw buurtgroep laat je zien dat jullie als burgers betrokken willen zijn bij deze omschakeling. Betrek ook de rest van je buurt erbij en zorg voor hun steun, voordat je gaat samenwerken met organisaties als gemeente of woningbouwcorporatie. Bekijk ook hoofdstuk 4: 'Hoe organiseer je een buurtavond?'

Op de website van de [Vereniging Nederlandse Gemeenten](#) kun je een indruk krijgen van wat er speelt op het gebied van energie.

Woningbouwcorporaties

Veel corporaties zetten stappen richting duurzaamheid. Zij moeten vaak grote investeringen doen om woningen geschikt te maken voor duurzame verwarming. Tegelijk willen ze voorkomen dat huren te snel stijgen. Voor hen is het dus belangrijk te weten wanneer deze inves-

teringen haalbaar zijn. Ook draagvlak voor dergelijke renovaties is voor hen belangrijk. De renovaties worden meestal ver vooruit gepland. Grote corporaties hebben een afdeling of medewerker duurzaamheid. Dit is een goede ingang. Telefonisch kun je vast achterhalen welke plannen er voor jouw wijk al zijn, en welke gedachten of plannen er zijn voor het gasvrij maken van woningen.

Gemeente

De gemeente is vast blij met jouw buurtgroep! Zij moet de overgang van gas naar duurzaam organiseren. In veel gemeenten zijn duurzaamheidsambtenaren hier al mee begonnen, maar zij vinden de boodschap 'alles moet anders', lastig. Wanneer jij met je burens het initiatief neemt tot een gesprek, staan deze ambtenaren daar vast voor open. Het kan even zoeken zijn naar de juiste personen. Namen en telefoonnummers van ambtenaren en wethouders betrokken bij 'Duurzaamheid', 'Energie' of 'Wonen' kun je vinden op de website van je gemeente, of via het algemene informatienummer van de gemeente. De wethouder Milieu is vooral geïnteresseerd in de overstap naar duurzaamheid. De wethouder Wonen is vooral geïnteresseerd in kosten voor huurders en corporaties. Hij zit aan tafel als afspraken worden gemaakt over de investeringen van woningcorporaties (de zogenaamde 'prestatie-afspraken' tussen gemeente, corporatie en huurdersorganisaties). Op de website van de [Woonbond](#) kun je meer lezen over prestatie-afspraken.

Politiek

Met een motie in de gemeenteraad kun je veel gedaan krijgen. Informeer bij een gemeenteraadslid met 'Wonen', 'Energie' of 'Duurzaamheid' in haar/zijn portefeuille welke mogelijkheden zij/hij ziet om via de gemeenteraad

de overgang naar wijken zonder gas te versnellen. De namen en portefeuilles van alle raadsleden kun je vinden op de website van je gemeente.

Energieloketten en Energiecoöperaties

Als jouw gemeente een Energieloket of een Energiecoöperatie heeft, kunnen zij jou waarschijnlijk helpen. De mensen die hier werken hebben veel kennis en ervaring. Op de site [Hieropgewekt](#) vind je de gegevens van de meeste Energiecoöperaties.

Wijkorganisaties

Wijkcoördinatoren, welzijnswerkers, buurtverenigingen en dergelijke zijn vaak een spin in het web. Als het mogelijk is om de discussie over gas te koppelen aan die over andere verbeteringen in de wijk, is dat een gouden kans.

Netbeheerders

Gas- en elektriciteitsnetwerken worden beheerd door Stedin, Alliander, Enexis en nog enkele netbeheerders. Voor hen is vooral een snelle en duidelijke beslissing

over de toekomst van gasnetten van belang. De netbeheerders willen niet investeren in gasleidingen die na enkele jaren overbodig blijken. Ze willen daarom snel weten wanneer een wijk de overstap naar wonen zonder gas maakt en denken graag mee. Op het [olie- en gas-portaal](#) is voor netbeheerder Stedin te zien wat grofweg de planning is voor het vervangen van de gasleidingen.

Provinciale initiatieven

In een aantal provincies zijn er organisaties zoals de provinciale Milieufederatie of regionale energie-akkoorden die kunnen helpen met steun, contacten en financiering. Het [Gelders Energieakkoord](#) is al een eind op weg.

Kortom: neem in elk geval contact op met je gemeente en met woningbouwcorporaties in jouw wijk om hun plannen te horen.

Hoofdstuk 3

Jouw wijk zonder gas, hoe krijg je aandacht?

Om je doel te bereiken is het heel belangrijk om je buurtgenoten te betrekken en met je buurtgroep zichtbaar te zijn. Zo zorg je voor bekendheid, draagvlak en druk op de gemeente en de woningcorporatie.

Hieronder vindt je leuke en belangrijke tips om de aandacht te trekken. Kies de onderdelen uit die bij jouw wijk en jouw groep passen. Maak er met je buurtgroep een tof plan van om jullie doel dichterbij te brengen. Goed om in je achterhoofd te houden dat de meeste mensen niet met het onderwerp gas, of de technische mogelijkheden bezig zijn. Betrek mensen op duurzaamheid, onafhankelijkheid in energie of op het feit dat iedereen een fijner huis krijgt met goede isolatie.

Verspreid flyers en hang posters op

Jullie buurtavond of de oproep mee te doen met de buurtgroep kun je onder de aandacht brengen in je wijk met een flyer en/of poster. Flyers kun je neerleggen op plaatsen waar veel mensen komen, zoals een buurtcentrum of school. Posters mag je vaak ophangen in het buurtcentrum, bij de supermarkt of andere winkels, of in de kroeg. Je vindt een voorbeeld dat je zelf gemakkelijk kunt aanpassen als bijlage bij deze toolkit: voorbeeldflyer / voorbeeldposter.

Kom in de (wijk)krant en op websites

Dat je iets organiseert in jouw wijk, vindt de wijkkrant waarschijnlijk razend interessant! Ook regionale kranten hebben waarschijnlijk interesse. Laat het de pers zeker weten als je succes boekt in een gesprek met de wethouder of iets dergelijks. Het schrijven van een kort persbericht is met [deze tips](#) een fluitje van een cent. Bel eventueel van tevoren met de redactie, zodat je weet wat ze graag van je ontvangen en wanneer (bijv. het aantal woorden). Een aankondiging van jullie buurtavond kun je meestal sowieso gratis laten plaatsen.

Val op met een actie

Spreek mensen aan en deel flyers uit, bijvoorbeeld vanuit een standje bij het winkelcentrum, of bedenk een ludieke stunt die de gedachten prikkelt en opvalt op straat. Voor de wijk Soesterkwartier in Amersfoort zochten we uit wat het gemiddelde gasgebruik was per straat (postcode). Die gegevens zijn beschikbaar op de website van [Stedin](#). Dat vergeleken we met het gemiddelde gasgebruik in heel Nederland. Vervolgens hingen we A4 bordjes aan straatlantaarns met het verschil tussen het gemiddelde gebruik en het gasgebruik in dat deel van de straat, met daaronder een oproep voor de buurtavond. Elders in Soesterkwartier hing een groot spandoek met de warmtescan die de gemeente eerder maakte van de wijk. Je kon er precies op zien welke huizen warmte lekken, en welke goede isolatie hebben.

Maak een Facebook pagina

Het is geen must, maar misschien bereik je veel buurtgenoten met een eigen Facebookpagina. Je kunt op Facebook kiezen voor een pagina of een groep. Een pagina gebruikt je om te communiceren met de buitenwereld. Een groep kun je besloten houden, om als buurtgroep dingen met elkaar te delen. Als je deze opties op Facebook bekijkt wijst het zich eigenlijk vanzelf, ga er eventueel met een paar mensen uit je groep mee aan de slag.

Regel geld voor je onkosten

Veel dingen die je nodig hebt kun je vast lenen van bureaus of het wijkcentrum. Wellicht wil de school of een winkel uit de buurt ook wel iets sponsoren. Probeer vooraf in te schatten wat je nodig hebt door een budget te maken, dat geeft overzicht en dat vinden mogelijke sponsors fijn. Klop voor een bijdrage aan bij je gemeente, wijkteam of bij andere organisaties die je doel – wonen zonder gas – kunnen ondersteunen. Milieudefensiegroepen en groepen die samenwerken met Milieudefensie, kunnen steun aanvragen via doemee@milieudefensie.nl

Hoofdstuk 4

Hoe organiseer je een buurtavond?

Met een buurtavond breng je belangrijke partijen samen en zorg je voor een gezamenlijk plan dat echt kans van slagen heeft.

Stap 1. Bedenk goed of je een avond voor huurders of kopers organiseert. Woningeigenaren hebben hele andere vragen ('Hoe verbouw ik mijn eigen huis?') dan huurders ('Wat gaat mijn woningbouwcorporatie doen?').

Stap 2. Nodig mensen van bijvoorbeeld gemeente of woningbouwcorporatie uit, die op de avond hun visie en plannen willen toelichten. Doe dat ruim op tijd.

Stap 3. Boek een zaaltje dat past bij je doelgroep, regel de drankjes en hapjes, denk vooraf na over de indeling van de zaal.

Stap 4. Maak een programma, zet er tijden en rollen bij. Maak ruimte voor vragen en discussie met je bezoekers. Hieronder twee voorbeelden voor een avond voor huurders en kopers.

Stap 5. Denk na over waar je doelgroep te bereiken is. Welke kranten, websites en Facebook pagina's bezoeken ze? En dus: waar kun jij je oproep plaatsen? Kondig de avond minstens 3 weken van tevoren aan.

Stap 6. Vraag mensen zich aan te melden, en leg bij de avond een intekenlijst neer voor mensen die meer informatie en een verslag willen. Maak ook naambordjes of stickers voor mensen.

Stap 7. Schrijf een verslag, voeg daar eventueel foto's en de presentaties van sprekers bij en stuur dat naar deelnemers, zet het weer in het facebook event en op je eigen website.

Bekijk uitgebreide handleiding op:

www.veranderfabriek.org/toolbox/doen/actie-voeren/organiseren-van-een-debat-of-bijeenkomst

Hieronder twee beknopte voorbeelden van een avond voor woningeigenaren en huurders. Zie ook het voorbeeld draaiboek voor een meer gedetailleerde versie.

Programma voor woningeigenaren

- Introductie en welkom door iemand die de avond aan elkaar praat.
- Een kort praatje over waarom het belangrijk is dat het snel af moeten stappen van het gebruik van aardgas, liefst door een buurtbewoner.
- Vraag mensen op te staan (en weer te gaan zitten) als antwoord op de volgende vragen:
 - Wie komt uit deze wijk?
 - Wie is er al bezig met 'wonen zonder gas'?
- Vraag een aantal mensen (uit je eigen wijk) die al concrete verbeteringen aan hun huis hebben

uitgevoerd daar een enthousiast verhaal over te houden. Het liefst met foto's. Geef ze 5 minuten elk en let strak op te tijd. Je zou een installateur of aannemer kunnen vragen aanwezig te zijn om technische vragen te beantwoorden. De nadruk moet wel liggen op verhalen van buurtbewoners. De verhalen van je burens overtuigen beter.

- Zorg voor een lange pauze en een borrel na het programma zodat mensen genoeg tijd hebben om vragen te stellen en ervaringen te delen.
- Sluit de avond af met een visie op de wijk zonder aardgas.
- Borrel, om mensen te strikken voor de initiatiefgroep

Programma voor een huurders avond

- Introductie en welkom door iemand die de avond aan elkaar praat.
 - Een kort praatje door een huurder. Waarom vind hij/zij dit belangrijk en waarom en hoe snel gaan we afstappen van aardgas, en met welke vragen loopt hij/zij.
 - Vraag mensen op te staan (en weer te gaan zitten)
 - Wie komt uit deze wijk?
 - Wie is er al bezig met 'wonen zonder gas'?
 - Presentatie door iemand van een huurdersvereniging of de woonbond, en iemand van de woningbouwcorporatie over wat de mogelijkheden en plannen zijn, en wat dat betekent voor huurders.
- (afhankelijk van het aantal deelnemers) 2 of meer discussie tafels over deelvragen en vraag sprekers aan die tafel het gesprek te leiden en vragen te beantwoorden. Bijvoorbeeld Hoeveel kost dat, Wat kan ik nu zelf al doen, Wat zou de woningbouwcorporatie moeten doen om mijn huis gasvrij te maken.
 - Zorg voor een lange pauze en een borrel na het programma zodat mensen genoeg tijd hebben om vragen te stellen en ervaringen te delen.
 - Sluit de avond af met een visie op de wijk zonder aardgas.
 - Borrel, om mensen te strikken voor de initiatiefgroep

Hoofdstuk 5

Wonen zonder gas, hoe werkt dat?

Sinds de jaren zestig gebruiken we gas voor behaaglijke huizen, comfortabel douchen en heerlijke maaltijden. Gas geeft ons comfort: we verwarmen onze huizen, ons water en ons voedsel er mee. Gas heeft alleen drie hele grote nadelen: het is een vervuilende fossiele brandstof die bijdraagt aan klimaatverandering, de winning van gas heeft door aardbevingen een enorme impact op de levens van Groningers én de gasbel in Groningen raakt leeg.

Inhoud

Inhoud

1. Veilig en gemakkelijk koken
2. Je huis anders verwarmen
3. Warm water
4. Onmisbare isolatie
5. Je eigen energie opwekken
6. Nul-op-de-meter

Gelukkig zijn er uitstekende alternatieven voor gas

- Steeds vaker worden elektrische verwarmingssystemen gebruikt.
- Ook het gebruik van restwarmte of warmte uit de bodem via een warmtenet is een uitstekend alternatief om je huis behaaglijk warm te krijgen.
- Voor kantoren of appartement-complexen is ook warmte-koudeopslag (wko) een optie. Voor individuele, kleine huizen is wko te kostbaar. Daarom bespreken we in dit infoblad alleen de eerste twee opties.

We moeten en kunnen dus wonen zonder gas. We moeten nu met elkaar, onze burens, gemeente en woningcorporaties in gesprek over hoe we dat gaan doen. In één keer? Of juist stap voor stap? En met welke oplossingen?

Dit hoofdstuk geeft je uitleg over de belangrijkste punten rondom wonen zonder gas. Dit kan helpen het gesprek met elkaar te starten.

1. Veilig en gemakkelijk koken

Wonen zonder gas betekent dat je kunt overschakelen op elektrisch koken, ofwel met een inductiekookplaat. Aan deze moderne kookplaten zitten meer voordelen dan nadelen. Inductiekookplaten werken prettig en veilig. De kookplaat zelf wordt niet warm. Alleen de pan wordt warm en bij het uitschakelen van de inductieplaat is de kookplaat vrijwel direct weer koel. Er is bovendien geen kans op ongelukken met gas en vuur en de vlakke glazen inductieplaat is eenvoudig schoon te maken.

2. Je huis anders verwarmen

Elektrische verwarmingssystemen worden steeds vaker gebruikt als alternatief voor gas. Dit zijn individuele systemen per woning. Een gezamenlijke warmtebron laten aanleggen voor je huizenblok of je huis aansluiten op een warmtenet voor de hele wijk kan ook. Als je overweegt om een grote investering te doen in de verwarming van je huis is het aan te raden om na te gaan of er plannen zijn voor jouw buurt. Hiervoor kun je kijken op www.hierverwarmt.nl of navraag doen bij je gemeente.

Een individueel elektrisch systeem

Er zijn twee manieren om ruimtes elektrisch te verwarmen. Door middel van straling of door middel van een cv-systeem. Stralingswarmte komt niet meer uit een ouderwetse straalkachel, maar uit moderne infrarood-panelen die goed zijn weg te werken in wand of plafond. De warmtepomp is een efficiënter systeem dan stralingswarmte. Het is een apparaat dat meestal wordt gebruikt om water te verwarmen dat vervolgens door een cv-systeem geleid wordt.

Een collectief warmtesysteem

Als er in jouw wijk een warmtenet ligt of wordt aangelegd is dit een aantrekkelijke manier van verwarmen. De bestaande cv-installatie wordt aangesloten op de warmte uit het net. Warmtenetten zijn er in allerlei soorten en maten. Traditionele warmtenetten bestrijken vaak een groot gebied en gebruiken water van ruim negentig graden uit speciale warmtecentrales of restwarmte uit fabrieken of elektriciteitscentrales. Overigens is het niet de bedoeling dat vieze fabrieken of kolencentrales langer openblijven omdat ze ook warmte kunnen verkopen.

Tegenwoordig wordt er ook gebruik gemaakt van aardwarmte en warmtebronnen die water met een wat lagere temperatuur leveren. Dit kunnen ook projecten zijn op buurtniveau.

3. Warm water

Er zijn vier manieren om warm water in huis te hebben zonder het gebruik van gas. Warmte uit zowel een warmtenet als uit een warmtepomp is geschikt om warm water te leveren voor bijvoorbeeld je douche of de afwas.

Een andere manier is een zonneboilersysteem dat water verwarmt door middel van zonnewarmte met speciale panelen. De vierde optie voor warm water is door middel van directe elektrische verwarming, zoals dat gebeurt in de Qooker.

De indeling van jouw huis zal vaak bepalend zijn bij het kiezen van de handigste en meest voordelige oplossing.

4. Onmisbare isolatie

Om te wonen zonder gas is goede isolatie van je huis onmisbaar. Zo maak je jouw huis comfortabel en bespaar je op je energierekening. Afhankelijk van de manier van verwarmen die je kiest is goede isolatie van groter belang. Voorbeeld: een warmtepomp werkt het beste als het cv-water maar tot 40 of 50 graden Celsius opgewarmd hoeft te worden. Een warmtepomp gebruikt stroom, dus hoe minder hard deze hoeft te werken door goede isolatie van je huis, hoe lager je energiegebruik is.

4. Je eigen energie opwekken

De elektriciteit en warmte kun je, afhankelijk van jouw woonsituatie, zelf opwekken. Dat is niet noodzakelijk voor energiezuinig wonen zonder gas, maar wel leuk en lucratief. Een investering in zonnepanelen geeft op dit moment een hoger rendement dan het geld op je bankrekening. Als je zelf onvoldoende energie kunt opwekken kun je overstappen op groene stroom via een duurzame energieleverancier. Kijk op Wisenederland.nl/groene-stroom voor advies. Op drie manieren zelf energie opwekken:

- **Zonnepanelen voor elektriciteit**
Met zonnepanelen, die licht omzetten in stroom,

kun je de elektriciteit opwekken die je thuis gebruikt, bijvoorbeeld voor de warmtepomp. Ook als je in een huurhuis woont is het veelal mogelijk om zelf panelen te plaatsen.

- **Zonnepanelen voor warmte**
Zonnecollectoren verzamelen warmte die wordt opgeslagen in een boiler. Vanuit die boiler wordt het water voor je verwarming, je douche of de afwas verwarmt. Ben je huurder? Dan kun je deze panelen vaak niet op eigen initiatief plaatsen, omdat ze gekoppeld zijn aan je cv-installatie.
- **Windenergie**
Er zijn kleine windturbines op de markt, maar op de meeste huizen is daar geen plek voor. In Nederland is wind wel de goedkoopste manier om duurzame energie op te wekken. Via initiatieven als winddelen.nl of lokale energiecorporaties kun je deelnemen in grote windprojecten en zo toch je eigen windenergie opwekken.

6. Nul-op-de-meter

Een energieneutraal ofwel nul-op-de-meter huis gebruikt over het hele jaar gemeten geen energie. Veel nieuwbouwhuizen zijn al erg goed geïsoleerd en met zonnepanelen en een warmtepomp eenvoudig en rendabel energieneutraal te maken. Je hebt dan geen gas- of stadsverwarmingsaansluiting meer nodig. De verbinding met het elektriciteitsnet blijft wel nodig omdat het huis soms extra elektriciteit nodig heeft en soms juist elektriciteit kan leveren. Oudere huizen zijn vaak minder makkelijk energieneutraal te maken.

Advies en keuzes

Kies de juiste route naar een comfortabel en zuinig huis. Laat je adviseren en informeer bij het energieloket van je gemeente, je woningcorporatie of andere experts wat bij jouw situatie past. Voorkom in ieder geval verbouwingen en investeringen waar je later spijt van krijgt door nu al na denken over hoe jouw huis en jouw wijk over tien jaar verwarmd zal worden. Kijk ook eens op milieucentraal.nl/energie-besparen voor meer informatie over de verschillende (technische) oplossingen.

Hoofdstuk 6

Wonen zonder gas, hoe betaal je dat?

De overgang naar een gasvrije wijk vergt een flinke verbouwing. Zowel binnen als buiten de huizen moeten leidingen en installaties aangepast worden. De netbeheerder past de gas- en elektriciteitsnetwerken aan. Het aanpassen van woningen en gebouwen kan op verschillende manieren betaald worden. In dit overzicht laten we zien wat de belangrijkste mogelijkheden zijn.

Maak vanaf het begin duidelijk aan je buren dat ze er met duurzame warmte financieel niet op achteruit gaan. Juist door als buurtbewoners samen op te trekken zorg je ervoor dat voor jullie de gunstigste oplossing wordt gevonden. Wat dat betreft sta je samen sterk!

Een duidelijke richting helpt

De omschakeling van gas naar duurzame warmte is nog volop in ontwikkeling. Als je vandaag begint te werken aan een gasvrije wijk, zijn er over een jaar ongetwijfeld nieuwe mogelijkheden. De knoop doorhakken dat jouw wijk gasvrij wordt, geeft veel duidelijkheid. Netbeheerders, gemeenten en woningcorporaties zullen blij zijn om zeker te weten welke kant het op gaat. Ook voor huiseigenaren is dit erg belangrijk. Zij weten dan bijvoorbeeld dat investeren in een nieuwe hr-ketel geen zin heeft. Bij verbouwingen kan dan meteen rekening worden gehouden met de overstap naar gasvrij wonen. Hoe die overstap er precies uit komt te zien, hangt o.a. af van de terugverdientijd en de financiering van de investeringen.

Huurders en woningbouwcorporaties

Bij huurwoningen worden de investeringen gedaan door de woningcorporatie. Via een 'energieprestatievergoeding' wordt deze investering in maandelijkse termijnen terugbetaald door de huurder. De huurder betaalt dan dus een hogere huur, maar heeft lagere energielasten. Huurders moeten met de corporatie goede, harde afspraken maken om te voorkomen dat ze netto duurder uit zijn. De [woonlastenwaarborg](#) is ontwikkeld om daarbij te helpen.

Woningcorporaties maken afspraken met de gemeente en met huurdersverenigingen over de investeringen die ze gaan doen in verduurzaming, renovatie en nieuwbouw: dit zijn de zogenaamde 'prestatieafspraken'. Er zijn dus drie 'ingangen' om te investeren in het gasvrij maken van huurwoningen in jouw wijk op de agenda te krijgen: de woningcorporatie, de huurdersvereniging en de wethouder Wonen, eventueel via de gemeenteraad.

Verbeteringen in je eigen woning

Op dit moment is de hr-ketel nog een voordelige oplossing, zeker in matig geïsoleerde huizen. Toch verdient elektrisch verwarmen zich terug, zeker in combinatie met zonnepanelen. De terugverdientijd is grofweg gelijk aan de levensduur van de installatie: ongeveer 20 jaar. Waarschijnlijk wordt deze terugverdientijd de komende jaren korter, als de prijs van dit soort installaties daalt en de belasting op aardgas stijgt. Aan de projecten van Energiesprong kun je zien dat het ongeveer 40.000 euro per huis kost om een rijtjeswoning uit de jaren '70 energieneutraal te maken. Dat lijkt veel geld, maar omdat je geen gasrekening meer hebt in zo'n 'Nul op de Meter'-woning, verdien je dit in 10 tot 20 jaar terug. Voor appartementen en vrijstaande woningen zijn de kosten vaak hoger. Een goed beeld van de technische mogelijkheden en de financiële consequenties per woningtype in jouw wijk kun je krijgen door een energie-prestatie-advies (EPA) aan te vragen bij een energieadviseur, eventueel via de gemeente.

Gunstig lenen als woningeigenaar

Natuurlijk moet iedere investering wel betaald worden, hoe snel 'ie ook terug te verdienen is. Hiervoor stelt de overheid samen met een aantal banken goedkope leningen [beschikbaar](#) (voor woningeigenaren). Zij kunnen tot 25.000 euro lenen tegen 2,2 tot 2,9% rente en dit gebruiken voor advies, isolatie of de installatie en aanschaf van apparatuur. Verenigingen van Eigenaren (VvE) kunnen ook geld lenen voor het verbeteren van het pand. Het inzetten van spaargeld of hypothecaire financiering kan ook aantrekkelijk zijn.

Subsidies

Voor veel investeringen in energiezuinigheid zijn subsidies beschikbaar, meestal tot tien procent van de aanschafkosten. Daarmee wordt je terugverdientijd dus korter! Informatie hierover vind je op de website van de overheid ([RVO](#)). Je kunt ook proberen om met de gemeente afspraken te maken om woningeigenaren te helpen in de eerste wijken die gasvrij worden.

Coöperatieve oplossingen

Gezamenlijk inkopen van advies, aannemers en apparatuur is voordeliger dan in je eentje. Er zijn in Nederland vele energiecoöperaties die hier al ervaring mee hebben. Het opzetten van een wijkenergiebedrijf gaat een stap verder. Zo'n bedrijf opzetten kost moeite, maar biedt mooie kansen. Een commercieel bedrijf kan de uitvoering van werkzaamheden op zich nemen, in samenwerking met de energiecoöperatie, de gemeente, de netbeheerder of een energieleverancier. Via het wijkenergiebedrijf kun je als wijkbewoners grip houden op deze processen, en mee te beslissen over kosten, opbrengsten en investeringen, zonder het zelf te hoeven doen.

Hoofdstuk 7

Wonen zonder gas, in welke wijk begin je?

De omschakeling naar wonen zonder gas heeft heel wat voeten in aarde. Het is daarom slim om in een kansrijke wijk of buurt te beginnen. In dit hoofdstuk geven we een aantal argumenten om voor een bepaalde wijk te kiezen.

Het zal waarschijnlijk niet lukken om een wijk te vinden die aan alle voorwaarden voldoet. Kies bewust en houd rekening met de bijzonderheden van de wijk waar je aan de slag gaat.

Begin dichtbij

Waarschijnlijk ken je vooral mensen en organisaties in de wijk waar je woont. Zelf meedoen aan de omschakeling met je eigen huis en je eigen geld, geeft je bovendien meer recht van spreken richting je wijkgenoten.

Begin in een wijk met gemotiveerde bewoners

Een wijk waar bewoners al actief zijn en elkaar kennen is gemakkelijker in beweging te krijgen dan een wijk waar er minder betrokkenheid is. Een groene, linkse wijk is ook eenvoudiger mee te krijgen dan een meer conservatieve wijk. Overigens kan het aanpassen van argumenten ook helpen. Het klimaatargument zal aanslaan bij mensen die al bezig zijn met duurzaamheid. Onafhankelijkheid van de energiebedrijven zal meer aanspreken bij liberaal georiënteerde wijkbewoners.

Begin in een wijk met 'eenvoudige' woningen

Rijtjeshuizen uit de jaren '70 en '80 zijn vaak relatief

eenvoudig zó te verbeteren dat energiezuinig en gasloos wonen mogelijk is. Dit geldt ook voor flats. Daar is echter minder ruimte voor zonnepanelen. Vooroorlogse wijken en portiekwoningen zijn veel uitdagender. Recent gebouwde woningen zijn al zo goed geïsoleerd dat alleen vervangen van de cv-ketel door een warmtepomp voldoende is voor de overstap.

Begin in een wijk waar gerenoveerd gaat worden

Als de netbeheerder aan de gang gaat met gas- en elektriciteitsleidingen, de gemeente de riolering gaat vervangen of de woningcorporatie groot onderhoud gaat uitvoeren is het erg aantrekkelijk om meteen de overgang naar duurzame warmte mee te nemen. Het scheelt enorm in de kosten en mensen zitten maar één keer in de troep.

Begin in een wijk waar geen andere projecten lopen

Aansluiten bij renovatieprojecten kan en kans zijn. Een discussie over wonen zonder gas starten in een wijk waar al andere projecten lopen, is echter niet handig. Dat leidt snel tot verwarring bij de wijkbewoners en concurrentie tussen de projecten. De wijkambtenaar kan je vertellen wat er in de wijk speelt.

Begin in een wijk met corporatiewoningen

Woningbouwcorporaties zijn makkelijk aan te spreken op hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van hun huizen en op de afspraak in het energie-akkoord om woningen te renoveren naar gemiddeld label B in 2020.

Begin in een wijk met vermogende bewoners

De omschakeling naar duurzaam verwarmen vergt investeringen. Mensen met een hoger inkomen kunnen die makkelijker dragen of durven een lening af te sluiten om de investering te financieren. Mensen met een laag inkomen zijn wat dat betreft meestal voorzichtiger. Bekijk ook hoofdstuk 6 'Wonen zonder gas, hoe betaal je dat?'

Meer weten?

Neem contact met ons op via
energie@milieudedefensie.nl
of bel met onze Servicelijn:
020 6262 620
(ma - do, 9.30 tot 16.30 uur).

milieudedefensie.nl/gas

milieudedefensie
anders kijken, anders kiezen